הלוקח עובר פרתו פרק שני בכורות

יז:

זכר ונקבה אין להבן בלי׳. [ה]לפיכך יש לומר שני לשונות כאחד וקאי ומודה ר׳ יוסי הגלילי הכא דלעני׳ג דלפיכך אי כוליה דמי מיקדשי מ״מ מן במיטב אינו תולן כדאמר בפ״ק (לעיל דף ט׳:) הכא שהיא נקבה יהודית פטור רחם כמות בטלה בכורתו לגמרי ולא דמי להכיח דפ׳ בהמה המקשה (תולין דף ג׳.) ככרכוי אמותו ויהודיתה דהתם מיירי בנתפרך הולד ולמטו ולא הוי ולד מרגלותיה דלא הוי ליה פטור רחם: **אפשר** לצמצם בידי שמים. פי׳ בקונטרס כגון דלילה דלעני׳ג דלמן מקפידין בכך יכ״ם בידי אדם במתכוונים לצמצם שם מלה או שום דבר דולפי דלפשר לצמצם ובקצה נ״ל דאפשר בנמי׳ רחמן מ״ט דבידי שמים ל״ת [ו]לצמצם בידי אדם. פי׳ בקונטרס כגון זה שיסתלא ויתמ״ל בהתניתין: [ז] בשדומה יכו שהפרידו בעומד ויאמן דשדי משום דאימור עומד מרובה אבל אמר לא תפרידי יובא ויתאו דאפר אמר נדוד ריבא יכו׳: [ח] ראי עומד נפיש מזרה, עיין בתוס׳ חולין ט״ח ב׳ ד״ה הראש דיל׳ יהודה אבתי קשה למה לי ספק בבריה: אפי׳ בדאורייתא לישתרי דהכ״ע התירה מצרי יתר ל״א משכחת לה לאישורא עומד נפיש מזרה אבל אי אלא בעיצום אבל אי עומד נפיש ראי פרחי נפיש שרי ד״ל דאפי׳ איכא צד לאיסורא כיון דאי אפשר לצמצם שמא לא צמצם ה׳ אמת אמת ואפשר דשרץ בפרוכה יש העופר הוי ד׳ אמות, מיהו קשה לפי׳ היכי דייק לעיל מנפצא מכוון בין ב׳ עיירות דאפשר לצמצם דלמא לעולם א״א לצמצם יאפי׳ מביאי ב׳ יעלות משום חשש דאוריית׳א שמא יכו׳ ע״כ: [ט] ואמר ליה יחמנא לפשת נדוד כמאז דובא שתוט דובא ואיכא למימלי שפי לאסור פלתיר אבל אי הוה למימלי שפי להתיר כלאמור היה פותר בראשכתן למאז דשרי משום דא״ל יחמנא לפשה תשתרי כיון דבי פרק נפיש וכו׳.

מסורת הש״ס

ג) ומייב **במפנות**. כשיסתכנו יתן לכהן את הזרוע והלחיים וקמח מנחה היא זו: **ור׳ יוסי פוטר**. מפרש בגמ׳ (ית.): **יחלוקו**. דמזר בו ר״ט ממאי דלמאר לעיל כדמפרש בגמ׳ (ית.): דס״ל דלפילו כשהן מין מעלין את היפה כדמיה (ה) לצניעים בשיטקו בשכיסה הלכך מת לאחד מהן יחלוקו את המי: **וכר ונקבה אין להן (ב) כלום לכהן**. דמשמ נקבה יפלה מחלה והמולדת מחבירו עליו הרלמיה. ויכול לפילו רבי טרפון מודה להתם הוא דפליג משום דוולפי מד מיניהו לכהן הלכך יפה כתו למלוק בשום מבל הכא הוכיח כתו דמשמ לה שייכל בכורה כלל ומיהו יליפה עד שיסתלא ויתמ״כ יאכלנו דספק הוא: **נכ׳ אפשר לצמלס בידי שמים**. כגון הך לילה ולפ״ג לתין מקפידין בכך: **וכל שכן בידי אדם**. דמתכוונין לצמלס שום מדה או שום דבר דוולפי אפשר לצמלס: **בידי אדם**. שמתכוונין יומודין כדי לצמלס מלי אפשר לצמלס או לא: **תוגרו**. למזבח בתמלע גוזכו (ה) הוא: **קיימ׳**. דמיס עליונים הרלויס להנתן למעלה ממלעיתו וקל יהיב להו למטה דשמ לא צמלמו יפה ועשו את המוט למטה ממלעיתו כרימה וכי נותנין דמיס עליונים למעלה מן המוט מעט אימ׳ למימר למטה ממלעיתו הוא: **ומחבויים למעלה**. דשמ למעלה ממלעיתו נתנו את המוט: **דמרווח ביה פורתא**. לשולם ש״ל לצמלס וכגון שעשו את המוט רחב מאחר שמדלו יהמתילוהו בחלמע הרמיבוהו למטה ולמעלה לממה נפשך למטה דיליה הוי ממתוע של מזבח ולמעלה דיליה הוי עליונו בלא שום פפיקא: **ס״ק ממדף כלים**. דלמר לחמנא (שמות כה:) ועשית שלחן בלמא לצמלמו יפה ועשאוהו בחמותי מלומלמות: **שאני הסס דלמר רחמנא עביד וכלל היכא דמלים למיעבד ניחא ליה**. ולעולם לא לצמלמו יפה: **הכל כבפר מיד ה׳ עלי הבשביל**. כל מלאכת התבנית דוד לחמרו לצפות זה. ולא גרסינן ליה הכא: **חלקו לצניעים**. תנור שנטמא ויחלקו לצניעים והן אין טומלין דלי אפשר לצמלס ובכל חד יחד מיכא למימר הכא מיכא ויקל״ל תנור שיריי ברובו בהעור ויכרוטב (תולין דף קכ.): **ויש בו גומות**. שיהו נחלק בשוה אלא כשמוכיון לותו בתמיכות (קלקע) נוטלות בו יעוזה בזה גומה ובן במקומות הרבה יהילכך לי אפשר לשער לותן שיעור גליטות: **נמלס**. חלל מכוון בין שני עיירות שהין זו קרובה לו יותר מזו כלום: **אפשר לצמלס**. ולמדוד יפה (ו)כיוון שהיהן קרובות זו (ו)לו ויקבעך קרובה לכתב בקלת (דברים כה) הקרובה אל החלל אפילו קרובות משמע שהם ים שהם קרובות לו בשוה שהיהן עורפות לאי לי אפשר לצמלס אלא ודאי אחת קרובה ממאי מביאות שהי עגלות כדלמרינן לקמן (יח.) ויתנו ויאמרו בני אחת אם לחם קרובים ממנו יהא חלקנו ממול לכם ומכפר עליכם ואם אומנו קרובים מכם חלקכם יהא שלנו ויכפר עליכם

סבר

ומייב במפנות. כשיסתכנו יתן לכהן את הזרוע והלחיים וקמח מנחה היא זו: **ור׳ יוסי פוטר**. מפרש בגמ׳ (יח.): **יחלוקו**. דמזר בו ר״ט ממאי דלמאר לעיל כדמפרש בגמ׳ (יח.): דס״ל דלפילו כשהן מין מעלין את היפה כדמיה (ה) לצניעים בשיטקו בשכיסה הלכך מת לאחד מהן יחלוקו את המי: **וכר ונקבה אין להן (ב) כלום לכהן**. דמשמ נקבה יפלה מחלה והמולדת מחבירו עליו הרלמיה. ויכול לפילו רבי טרפון מודה להתם הוא דפליג משום דוולפי מד מיניהו לכהן הלכך יפה כתו למלוק בשום מבל הכא הוכיח כתו דמשמ לה שייכל בכורה כלל ומיהו יליפה עד שיסתלא ויתמ״כ יאכלנו דספק הוא: **נכ׳ אפשר לצמלס בידי שמים**. כגון הך לילה ולפ״ג לתין מקפידין בכך: **וכל שכן בידי אדם**. דמתכוונין לצמלס שום מדה או שום דבר דוולפי אפשר לצמלס: **בידי אדם**. שמתכוונין יומודין כדי לצמלס מלי אפשר לצמלס או לא: **תוגרו**. למזבח בתמלע גוזכו (ה) הוא: **קיימ׳**. דמיס עליונים הרלויס להנתן למעלה ממלעיתו וקל יהיב להו למטה דשמ לא צמלמו יפה ועשו את המוט למטה ממלעית